

Становище

от проф. Стефан Матеев Матеев, дн, Департамент „Когнитивна наука и психология“, Нов български университет, относно научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“, по професионално направление 3.2. психология, обявен в ДВ 87/17.10.2023 г., с кандидат доцент д-р Елена Андонова.

I.

Представената от доц. Елена Андонова справка (според изискванията на НАЦИД) показва, че тя покрива минималните национални изисквания по ЗРАСРБ (групи показатели А до Е) за заемане на длъжността професор. В групи Ж до И са допълнителните изисквания на НБУ, които Андонова също покрива. В заключение, наукометричните данни показват, че доцент Елена Андонова отговаря и надхвърля националните изисквания и изискванията на НБУ за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионалното направление 3.2 Психология.

II.

1. Основно място в материалите по конкурса заема представеният от Андонова монографичен труд със заглавие: Андонова, Е. (2022) Ранно езиково развитие. Граматика. София: Издателство на НБУ. Монографията представя резултатите от дългогодишна работа по разработването и приложението на нов за страната ни инструмент за изследване на ранното езиково развитие на деца, които усвояват български език. Това е ВЕРБА – Въпросници за езиково развитие – българска адаптация. Представени са методологията и съдържанието на инструмента (за деца на 16- 30 месечна възраст). Въпросникът за ранното езиково развитие е на само преведен от английски, той е адаптиран за българската популация и е проверен с голям брой изследвани лица. Разгледани са критично съществуващите теории и подходи към изучаването на усвояването на граматиката на родния език. В изследванията си Андонова е съумяла да проследи развитието на усвояване на езика, както и развитието на уменията за съчетаване на думи в изрази с различна сложност. Тя е разгледала подробно и ролята на различни социални и демографски фактори в процеса на ранното езиково развитие. Становището ми е, че това е ценен и важен научен труд с безспорен принос към психолингвистиката на развитието и към обществото.

2 - 4. Гореспоменатата монография не е единствената книга на Андонова; през 2022 бе издадена още една нейна книга, посветена на лексиката при ранното езиково

развитие при деца. Тази книга не е представена в самооценката, поради което не я разглеждам в настоящето становище.

В самооценката си Андонова представя 27 публикации издадени след избора ѝ за доцент. В тях намираме съществени и важни приноси в областта на познанието. Представени са интересни резултати от областта на пространствената ориентация и комуникация, получени в условията на реални ситуации и диалог. Проследено е влиянието на изказите на партньора в диалога при описанието на местоположение, ориентация на обекти и при описанието на маршрути. Установени са интересни ефекти на прайминг, като тези ефекти са по-значителни при по-рядко срещани пространствени схеми. Установен е и ефект на съвместимост на възприеманите географски посоки с разположението на обекти на карти. Намирам тази проблематика за изключително интересна и важна, не само от фундаментална, но и от приложна гледна точка.

Оригинален принос към психологията на обработка на езикова информация от възрастни се съдържа в поредица от изследвания, които установяват взаимодействие на граматичния род на думата в български език и пола на участниците в експерименти със задачи за класификация на съществителни, прилагателни и глаголи, както и при задачи за сравнение на визуални стимули с вербалните им описания.

Разработени са инструменти за изследване на академичната мотивация на ученици, някои от които вече се използват в практиката на български училища при проучването на психологична оценка на развитието в ранна възраст. Очертавани са различните методи и слабите места при оценката у нас. Представено е проучване на нуждите на българските семейства за деца с разстройства от аутистичния спектър, за които е необходимо да се работи за подпомагане на семействата и за интеграция на тези деца. Разгледани са основните подходи към оценката на развитие на деца, които израстват в семейна среда с различни културни и езикови практики и нагласи.

В самооценката си Андонова представя 36 по-важни цитирания и нейни публикации. Според справка в базите данни Scopus и Web of Science цитатите са многократно повече.

III.

Андонова изнася лекции както в бакалавърската, така и в магистърските програми на Департамента. Тя е допринесла съществено и към образуването на бакалавърската програма по английски език. Ръководила е две успешно защитени докторски дисертации. Освен преподавателската и ангажираност, тя е била участник и ръководител в 5 международни и 4 национални изследователски проекта.

Андонова има и внушителен международен опит. Изнасяла е поканени лекции в реномирани европейски университети. Нейната организаторска и административна дейност е впечатляваща. От 2013 до сега организира и ръководи международната Лятна школа по когнитивна наука. Тя е организатор и на 3 конференции „Ранно детско развитие, наука и практика“. През 2016 - 2022 е член на борда на Cognitive Science Society.

IV-V.

От 2013 досега тя е ръководител на Изследователския център по когнитивна наука, НБУ. Била е ръководител (2016 – 2020) на Департамента „Когнитивна наука и психология“, НБУ. Била е член на Академичния съвет на НБУ и на комисии към МФ на НБУ.

Познавам Андонова от десетилетия. Тя е високо квалифициран и отзивчив колега.

В заключение, кандидатурата на доцент д-р Елена Андонова отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав и Правилника за неговото приложение, както и на изискванията на Нов български университет. Андонова е изграден учен-изследовател и преподавател, с голям международен опит и творчески потенциал. Тя е изключително подходящ кандидат за заемане на длъжността, обявена в настоящия конкурс. Убедено препоръчвам на членовете на Научното жури и на почитаемия Академичен съвет на Нов български университет да я изберат на академичната длъжност „професор“.

04.02.2024

Стефан Матеев